

Natuurtoets realisatie Zevenhuizen-Zuid fase 2a

5 november 2014

1. Inleiding

Voor de gemeente Zuidplas is onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor de realisatie van het voornemen 'Zevenhuizen-Zuid fase 2a', in de vorm van onderliggende natuurtoets.

Bij alle ruimtelijk ingrepen en plannen dient aannemelijk gemaakt te worden dat het voornemen uitvoerbaar is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is het onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden, of er voldoende mogelijkheden zijn om eventuele effecten te voorkomen, mitigeren of compenseren, en of hiervoor een ontheffing- of vergunningplicht geldt.

In deze notitie wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- ♦ Welke natuurwetgeving is van belang?
- ♦ In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- ♦ Welke consequenties zijn daar aan verbonden?

De beoogde planlocatie ligt ten zuiden van Zevenhuizen. De afstand tot het meest nabije Natura 2000-gebied (Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein) bedraagt ruim tien kilometer. De afstand tot het meest nabij gelegen deel van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) bedraagt ongeveer 180 meter. De binnen de provinciale Verordening ruimte 2014 (onderdeel van het VRM) beschermde 'belangrijke weidevogelgebieden' liggen op een afstand van ten minste 6 kilometer. Gezien de lokale aard van de ingreep worden effecten op beschermde natuurgebieden en EHS uitgesloten. Deze toetsing richt zich daarom alleen op het beschermingsregime voortkomend uit de Flora- en faunawet.

2. Plangebied en beoogde ontwikkeling

Beschrijving landschap plangebied

Het plangebied is gelegen aan de westzijde van de Zuidplaspolder. Deze zijde van de polder wordt gekenmerkt door agrarisch grasland op een klei bodem. Het plangebied is gelegen op één grasland en wordt omringd door sloten. Deze sloten hebben een steile oever en de waterstand is niet meer dan 10 centimeter. Recent zijn de meeste watergangen geschoond waardoor er geen waterplanten meer in en langs de watergang te vinden zijn. In het grasland staat geen bebouwing en er zijn ook geen bomen te vinden. Recent hebben er grondwerkzaamheden plaatsgevonden.

Figuur A. Impressie van het plangebied

Beoogde ontwikkeling

In het plangebied wordt een woonwijk gebouwd. Deze woonwijk zal bestaan uit 80 woningen variërend van twee-onder-een-kap woningen en rijtjeshuizen. In de woonwijk zullen een aantal wegen worden aangelegd. Tevens wordt de wijk omringd door een brede watergang van enkele meters

breed. De huidige watergangen zullen daarom worden vergraven. Storingsfactoren die toenemen zijn oppervlakteverlies van agrarisch grasland, lichtinvloeden, toenemend verkeer en vergraven van watergangen. Tijdelijke effecten tijdens de uitvoering van de werkzaamheden ontstaan door geluid, licht, trillingen, verstoring door mensen en machines.

3. Kader / wetgeving

Ter bescherming van natuur en daaraan gekoppelde waarden, geldt een drietal landelijke wetten en beleidsplannen: de Flora- en Faunawet, de Natuurbeschermingswet (Nb-wet) en de Wro, uitgewerkt in de Nota Ruimte met daarin de Ecologische Hoofdstructuur (hernoemd als Natuurnetwerk Nederland). Daarnaast geldt provinciaal beleid, te weten: Provinciale visie Ruimte en Mobiliteit Zuid-Holland (VRM) en Provinciaal Compensatiebeginsel 2013.

Bij een ruimtelijke ontwikkeling dient middels een quickscan (combinatie van bureauonderzoek en één veldbezoek) te worden vastgesteld of:

- ♦ Er overtreding van de verbodsbepalingen voor beschermde soorten plaatsvindt (toetsing Flora- en faunawet (FF-wet));
- ♦ Er mogelijke significante gevolgen zijn voor beschermde gebieden (toetsing Nb-wet);
- ♦ Er wezenlijke waarden en kenmerken voor Ecologische Hoofdstructuur-gebieden aangetast worden.

Indien deze typen effecten niet optreden wordt de ruimtelijke ontwikkeling conform de eerder genoemde regelgeving toelaatbaar geacht. Indien deze effecten wel optreden gelden verschillende werkwijzen om deze effecten te voorkomen of beheersen.

4. Toetsing

Hoe beschermt de Flora- en faunawet soorten?

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet (hierna Ffw). De wet maakt onderscheid in vier categorieën beschermde soorten namelijk:

- ♦ Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd. Rode Lijstsoorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen, omdat deze soorten niet allemaal bij wet beschermd zijn
- ♦ Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of bestendig beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- ♦ Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten. Eventuele effecten moeten voorkomen worden of er moet een ontheffing worden aangevraagd op grond van een wettelijk belang

De vierde categorie betreft de soortgroep vogels. Via de Ffw zijn alle broedende vogels en hun broedplaatsen, en de functionele omgeving van de broedplaatsen, beschermd. Van een beperkt aantal vogelsoorten zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving zelfs jaarrond beschermd. Bij de jaarrond beschermde vogelsoorten wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën: de nesten van vogelsoorten van categorie 1 tot en met 4 zijn in alle gevallen jaarrond beschermd, terwijl de nesten van categorie 5-soorten dat in principe alleen tijdens de broedperiode zijn. Bij de

laatste categorie geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn.

In de Ffw is tevens een zorgplicht opgenomen die inhoudt dat handelingen, die nadelige gevolgen kunnen hebben voor planten en dieren, zoveel als mogelijk achterwege dienen te worden gelaten. Eventueel dienen ook maatregelen te worden genomen om dergelijke gevolgen te beperken. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Effectbeoordeling beschermde soorten

Flora

Bij het veldboek is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten (vaat)planten. Op basis van verspreidingsgegevens komen de brede orchis, gele helmbloem, steenbreekvaren, tongvaren en waterdrieblad in de omgeving van het plangebied voor. Het plangebied bestaat echter uit intensief onderhouden grasland wat niet geschikt is voor deze soorten. Ook de oevers van de watergangen zijn eveneens intensief onderhouden. De watergangen hebben een eutroof karakter welke ongeschikt is voor waterdrieblad. Er worden geen beschermde flora in het plangebied verwacht.

Grondgebonden zoogdieren

Volgens verspreidingsgegevens kan de waterspitsmuis in de Zuidplaspolder voor komen. De aanwezigheid van deze soort is bekend in ruige, lage oevers met een rijk waterleven. De oevers in en langs het plangebied bevatten dit habitat niet. De oevers zijn daarentegen stijl, hoog en intensief onderhouden. Hierdoor is de aanwezigheid van de waterspitsmuis niet te verwachten in en rond het plangebied.

Er worden geen beschermde grondgebonden zoogdieren in het plangebied verwacht.

Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. De gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis zijn alle strikt beschermde vleermuizen die in de Zuidplaspolder voor kunnen komen. Ook het leefgebied van deze soorten is strikt beschermd en bestaat uit globaal drie verschillende onderdelen; verblijfplaatsen (in gebouwen of bomen), foerageergebied en vliegroutes.

In het plangebied staan geen gebouwen, bomen of andere objecten welke kunnen fungeren als verblijfplaats van een vleermuis. Aantasting van verblijfplaatsen is uitgesloten.

Het foerageergebied van de eerder genoemde vleermuizen is per soort verschillend. Zo bestaat het foerageergebied van de meervleermuis en watervleermuis uit wateroppervlaktes als plassen en grote watergangen. Andere soorten zoals de gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn vaak tussen gebouwen of langs bomenrijen en bossen te vinden. Het plangebied is een grasland en is daarom geen belangrijk onderdeel van foerageergebied van vleermuizen. Aantasting van foerageergebied is daarom uitgesloten.

De meeste vleermuizen gebruiken lijnvormige structuren in het landschap als vliegroute. Denk hierbij aan bomenrijen, brede watergangen en huizenrijen. In het plangebied zijn dergelijke structuren niet aanwezig. Aantasting van vliegroutes is daarom uitgesloten.

Er worden geen effecten op beschermde vleermuizen verwacht.

Vogels

Alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Het weidegebied in de Zuidplaspolder is van belang voor veel weidevogels. Soorten zoals de veldleeuwerik, graspieper, patrijs, kievit, scholekster, tureluur en slobbeend broeden in deze polder (Peereboom et al., 2008). Verscheidene vogelsoorten met een beschermde verblijfplaats (categorie 1 t/m 4) zijn in de Zuidplaspolder bekend. Steenuil, kerkuil, boomvalk, slechtvalk, buizerd, torenvalk, sperwer broeden op verscheidende plaatsen binnen de polder. Nesten van deze soorten zijn binnen het plangebied te verwachten omdat deze soorten niet broeden in een open grasland. Echter kan het plangebied wel dienen als onderdeel van hun leefgebied. Op basis van verspreidingsgegevens (Vogelwacht Rotta, in Peereboom et al., 2008) is het plangebied niet van groot belang voor deze soorten. Bovendien is er voldoende geschikt habitat in de directe omgeving aanwezig. Effecten op vogels uit de categorie 1 t/m 4 zijn niet te verwachten. Naast de weidevogels kunnen ook diverse andere algemene vogelsoorten verwacht worden. Deze zijn niet benoemd, maar zijn tijdens hun broedperiode wel beschermd.

Geconcludeerd wordt dat er geen negatieve effecten op (broed)vogels verwacht worden gezien de aard van de ontwikkelingen en de afwezigheid van jaarrond beschermde nesten. De aanvang van de werkzaamheden dient echter buiten het broedseizoen (medio maart tot medio juli) van vogels plaats te vinden. Bij een start in het broedseizoen dient men er zeker van te zijn dat in en nabij de te verwijderen vegetatie (voor vogels relevante landschapselementen als bomen) geen in gebruik zijnde nesten aanwezig zijn.

Reptielen en amfibieën

Diverse reptielen en amfibieën (verzamelnaam herpetofauna) zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Op basis van verspreidingsgegevens van herpetofauna worden binnen of nabij het plangebied de rugstreeppad en ringslang verwacht. De rugstreeppad is voor zijn voortplanting afhankelijk van de aanwezigheid van wateren die betrekkelijk snel opwarmen. Deze wateren kunnen bestaan uit tijdelijke poeltjes, plassen en ondiepe sloten. De rugstreeppad is een echte pionier en is daarom vaak de eerste soort die aantreedt in een nieuw ontstane biotoop als een zandafgraving. Het plangebied is in mindere mate geschikt voor deze soort. Echter door recente vergravingen (zie figuur A) is het plangebied geschikter geworden voor deze soort. De dynamiek in het landschap en de aanwezigheid van vergravingen bieden geschikt habitat voor deze soort. De aanwezigheid van de rugstreeppad in het plangebied is niet uitgesloten.

Er zijn in het noorden van de polder waarnemingen bekend van de ringslang. Deze soort is gebonden aan waterrijke habitats grenzend aan ruige vegetaties. Het poldergrasland van het plangebied is daarom geen geschikt habitat voor deze soort. De aanwezigheid van de ringslang is hier niet te verwachten.

Vissen

Op basis van verspreidingsdata in het plangebied en omgeving is de aanwezigheid van de kleine modderkruiper, bittervoorn en rivierdonderpad te verwachten. De rivierdonderpad is gebonden aan een stenige waterbodem. Deze is niet aanwezig in de watergangen en zijn effecten op deze beschermde vissoort daarom uitgesloten. Het habitat van kleine modderkruiper en bittervoorn is voornamelijk sloten en wetingen met goed ontwikkelde watervegetatie. De bittervoorn is sterk afhankelijk van zoetwatermosselen waarin zij haar eitjes legt. De sloten rond het plangebied bieden geschikt habitat voor deze twee beschermde vissoorten.

Ongewervelden

De platte schijfhoren is een strikt beschermde slak die voornamelijk in veenweide gebied van Noord- en Zuid-Holland voor komt. Deze soort leeft op ondergedoken vegetatie in watergangen. De soort prefereert voedselarme watergangen met een sterk ontwikkelde watervegetatie. In watergangen met veenbodems is deze soort minder kritisch. Het plangebied is niet gelegen op veen maar op klei (Peereboom et al., 2008), en is daarmee in mindere mate geschikt voor deze soorten. Tevens is in de watergangen slechts in beperkte mate onderwatervegetatie aangetroffen. Op enkele plaatsen zijn plukjes grof hoornblad aangetroffen. Hierdoor bieden de watergangen geen geschikt habitat voor de platte schijfhoren en is de aanwezigheid van deze soort dan ook uitgesloten. De aanwezigheid van de platte schijfhoren en andere (strikt) is uitgesloten. Het voorkomen van overige (strikt) beschermde ongewervelde wordt op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten.

5. Conclusie en aanbevelingen

Conclusies

In het plangebied zijn de (strikt) beschermde rugstreeppad, kleine modderkruiper, bittervoorn en enkele algemene broedvogels te verwachten. Geadviseerd wordt om de werkzaamheden te starten buiten het broedseizoen (15 maart t/m 15 juli) om effecten op broedvogels uit te sluiten. Omdat effecten op rugstreeppadden en (strikt) beschermde vissen niet uitgesloten zijn, dient de aanwezigheid van deze soorten te worden geïnventariseerd. De voorgenomen werkzaamheden dienen ten aanzien van de algemene vogelsoorten te worden uitgevoerd volgens goedgekeurd werkprotocol om effecten op deze beschermde soort te voorkomen.

Nader onderzoek

Het uitgangspunt van de Flora- en faunawet is 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat alles wat schadelijk is voor bedreigde soorten verboden is (www.overheid.nl). Het uitsluiten van effecten is alleen mogelijk op basis van voldoende en actuele gegevens. In dit geval zijn negatieve effecten op soorten mogelijk en is daarom nader onderzoek naar de aanwezigheid van deze soorten noodzakelijk voordat het plan wordt uitgevoerd. Ook bij het aanvragen van een eventuele ontheffing of indienen van een mitigatieplan dient de aanwezigheid van de betreffende soort aangetoond te worden. Hierbij geldt een omgekeerde bewijslast waarbij de initiatiefnemer verantwoordelijkheid draagt.

Nader onderzoek naar de rugstreeppad en de beschermde vissensoorten wordt uitgevoerd volgens de werkwijze van de soortenstandaard van de rugstreeppad, kleine modderkruiper en de bittervoorn (RVO, 2014a; RVO, 2014b; RVO, 2014c). Deze schrijft voor dat middels drie luisterrondes in de avonduren in de maanden april, mei en midden juli om de aan- of afwezigheid van de rugstreeppad kan worden aangetoond (RVO, 2014a). Het vissenonderzoek kan jaarrond, onder gunstige omstandigheden, worden uitgevoerd (RVO, 2014b; RVO, 2014c).

Uitvoerbaarheid bestemmingsplan

Wanneer op basis van het nader onderzoek de aanwezigheid van de rugstreeppad en/of de (strikt) beschermde vissen in het plangebied blijkt, is een ontheffingsaanvraag noodzakelijk. Op basis van recent verleende ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkelingen, en de door het bevoegd gezag opgestelde soortenstandaard, is het redelijkerwijs aannemelijk dat voor dit voornemen een ontheffing kan worden ontvangen. Daarbij zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk, waarmee negatieve effecten op de (strikt) beschermde soorten worden voorkomen. De volgende maatregelen zijn hier voorbeelden van, en deze zijn afkomstig van recent verleende ontheffingen en de soortenstandaard van deze soorten (RVO, 2014a; RVO, 2014b; RVO, 2014c; RVO, 2014d; RVO, 2014e):

- ♦ Voorafgaand aan het dempen moet tijdig nieuw water in of aangrenzend aan leefgebied van bestaande populaties, gemaakt worden. Dit nieuwe water moet functioneren als leefgebied voor een vergelijkbaar aantal rugstreeppadden en vissen zoals die aanwezig waren voor het dempen.
 - Voor de rugstreeppad kan dit in de vorm van voortplantingspoelen, zoals een ondiepe betonnen bak gevuld met water. Ook de reeds geplande oevers in het plangebied kunnen geschikt gemaakt worden als voortplantingshabitat.
 - Het functioneren van een nieuwe watergang als leefgebied voor de vissen wordt bespoedigd door (een deel van) de aanwezige modderbodem en vegetatie van de te dempen watergang te verplaatsen naar de nieuw aangelegde watergang, en de oevers flauw te laten aflopen (talud van 1:3 tot 1:5). In principe moet evenveel nieuw habitat worden gerealiseerd als dat er verdwijnt door de werkzaamheden. De reeds geplande oevers in het plangebied kunnen geschikt gemaakt worden als leefgebied voor de vissen.
- ♦ De werkzaamheden worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periodes van de relevante (strikt) beschermde soorten, te weten de voortplantings- en winterperiodes.
- ♦ Nabij het voortplantingshabitat van de rugstreeppad dient ook geschikt landhabitat te worden gerealiseerd voor deze soort. Dit kan door het aanbrengen van vergraafbare hopen zand en/of puin, en het plaatsen van boomstammen, stobben en struiken. De tuinen rond de woningen in het plangebied kunnen hier ook onderdeel van uitmaken.

6. Literatuurbronnen

RVO, 2014a

Soortenstandaard Rugstreeppad *Bufo calamita*, opgesteld door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, maart 2014

RVO, 2014b

Soortenstandaard Bittervoorn *Rhodeus amarus*, opgesteld door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, maart 2014

RVO, 2014c

Soortenstandaard Kleine modderkruiper *Cobitis taenia*, opgesteld door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, maart 2014

RVO, 2014d

Ontheffing voor de rugstreeppad aan de gemeente Amstelveen, afgegeven d.d. 11 juli 2014

RVO, 2014e

Ontheffing voor de rugstreeppad aan de gemeente Amstelveen FF/75C/2014/0065, 16 september 2014